

KARMELA DEVČIĆ

Zamislite da vas uoči kataklizme pitaju da odaberete kojem ćete vlastitom djetetu osigurati da nastavi živjeti, jer u atomskim skloništimama nema mjesta za sve. Dapače, da vam pošalju formular u kojem takvo što morate unaprijed odlučiti.

Pred tim se izborom nadu roditelji u drami "Sin, majka i otac sjede za stolom i dugo šute" Ivora Martinića. U drami likovi nemaju ime, oni su jednostavno sin, otac, majka; oni su svaka obitelj koja se nađe u takvoj situaciji, baš kao što će se svaki gledatelj, bio sin ili otac, bila majka ili kći, prepoznati u ponekoj rečenici drame prilično tipične za Martinićev opus.

Jer, kolikogod naizgled distopijski dramatična, zapravo je to priča o odnosima.

O tome koliko je uopće moguće biti posve iskren s djecom, s roditeljima, s ljudima koje volimo, mogu li odnosi preživjeti posvemašnju iskrenost. Martinić, uz ostalo, propitkuje i kako zdravo odrasti, emancipirati se od roditelja te kako biti roditelj koji će se zdravo odvojiti od svoje odrasle djece, pustiti te odrasle ljude da žive svoje živote, prestati ih tretirati kao djetu?

Kako da svijet djeluje ljepši

Dramu u zagrebačkom ZKM-u postavlja Aleksandar Švabić.

Praizvedba je 14. veljače, glumačke uloge nose Doris Šarić Kukuljica, Sreten Mokrović, Petra Svrtan i Luka Knez.

"Ivor je u Barceloni, gdje živi, tijekom pandemije dobio upitnik u kojem je pitanje kome biste dali respirator, tj. imaju li više pravo na respirator roditelji s više djece, stariji ljudi, mlađi ljudi... Od toga je počeo pisati ovaj komad u kojem roditelji dobivaju formular u kojem moraju odgovoriti koje bi dijete, u slučaju katastrofe, povel sa sobom u nuklearna skloništa u kojima nema dovoljno mjesta. Pa, kad roditelji priznaju jednom od djece da bi se njega potencijalno u toj situaciji odrekli, odnosno da ga ne bi povel u sklonište, tu počinje osobna drama, i njegova i njihova", govori Aleksandar Švabić.

Taj je formular radikalna, emotivno razarajuća bomba od koje kreće komad, a u drami se srećemo sa situacijama, osjećajima i nedoumicama koje mnogi i u manje dramatičnim okolnostima iskuse u obitelji - poput pitanja tko koga više voli te postoje li zaista posve iskreni odnosi čak i u obitelji

Uoči kataklizme

Aleksandar Švabić, redatelj drame "Sin, majka i otac sjede za stolom i dugo šute" koja se postavlja u ZKM-u

Zašto bismo riskirali odnos?

"Nema potrebe da potpunu ili nelagodnu istinu bacamo u glavu"

U ovoj predstavi likovi nemaju ime, oni su jednostavno sin, otac, majka...

u kojoj je mnogo ljubavi i podrške.

"Taj je formular 'nakrivio' tu obitelj, među njih je pao kao bomba i sad se tu do u detalje otvaraju svi odnosi", razmišlja dalje Švabić.

Koliko je zdravo reći baš sve, biti posve iskren?

"Često se ne može i ne treba biti potpuno iskren. Jer svatko, htio - ne htio, nosi neku svoju masku. Cilj je da se volimo i brinemo jedni za druge, ali nema potrebe da potpunu, a često nelagodnu istinu jedni drugima bacamo u glavu, osim u situacijama kada je to stvarno nužno. Jer kad ste baš posve otvoreni, posve iskreni, ponekad riskirate odnos. Naravno, neke se neugodne istine u odnosima nužno moraju izgovoriti da bi se ti odnosi raščistili, učvrstili. Iako mi jako lako koristimo riječi istina i laž, a stvari nisu tako crno-bijele. Prešućivanjem i malim lažima ponekad možemo učiniti da svijet djeluje ljepše."

Roditeljski izbori teški

Majka u drami, izmoždena i očajna, u jednom času kaže:

"Treba razgovarati o stvarnim stvarima, a ne o tome tko koga voli i zašto? O tome se ne priča, priča se o tome što ćemo jest i što bismo

mogli slatko pojesti nakon ručka.

Eto, o tome treba pričati. Jesi li vidio kako nam je salata izrasla?"

Treba li doista bježati od tih dubinskih, nelakih tema, pitam Švabića.

"Upravo to je ono čime se u ovoj predstavi cijelo vrijeme bavimo. A ovakva pitanja svakog od nas nekako odmah odvedu i u našu obitelj, upitash se trebam li sa svojim kod kuće uvijek sve raščistiti. Kao 37-godišnjak rekao bih da je ponekad bolje živjeti tako da ne znaš baš sve o svojim. Jer, ono što ne znaš, ne može boljeti. Što, naravno, ne znači da treba bježati od dubinskih tema."

Roditeljski izbori u ovoj su drami teški, ali zapravo očekivani. Staju na stranu djeteta kojemu je najpotrebnija njihova pomoć i zaštita.

"Vjerujem da je to i zbog te djece, ali i zbog toga što tako najviše zadržavaju svoj roditeljski identitet. Jer, onaj koji je 'uspješan', nje-mu roditelji manje trebaju."

Ovo je drugi Martinićev komad koji Švabić postavlja u ZKM-u, na programu je još, nakon gotovo pet godina, nagrađivana "Dobro je dok umiremo po redu". Prije ne-

Uloge nose Doris Šarić Kukuljica, Sreten Mokrović, Petra Svrtnan i Luka Knez, a praizvedba je 14. veljače

Ovo je drugi komad Ivora Martinića koji Švabić postavlja u ZKM-u, na programu je još, nakon gotovo pet godina, nagrađivana "Dobro je dok umiremo po redu"

ZELJKO PUHOVSKI / CROPIX

go što je postavio "Dobro je dok umiremo po redu", ravnateljica teatra Snježana Abramović ga je pozvala u ZKM i ponudila mu više tekstova. "Imala je nekoliko komada u ladici, uz ostalo bila je tu i drama 'Dobro je dok umiremo po redu' i ja sam se vrlo brzo odlučio za nju.

Shvatio sam da Ivor piše rečenice koje na sceni zvuče kao da ih izgovaraju pravi ljudi, a ne likovi. To nisu replike, to su stvarne misli, osjećaji. Pri tome je duhovit, nije mračan pisac.

Zauvijek roditelji

Tad smo odlično surađivali i Ivor mi je već na početku pisanja ove nove drame ponudio komad jer smo bili jako zadovoljni tom prvom predstavom. Čim je rekao da ima nešto, ja sam bio 'za', a kamoli kad sam pročitao prvu ruku. Što god Ivor napiše, ja bih radio jako rado."

Vraćamo se na "Sin, majka i otac sjede za stolom i dugo šute". Roditelje u istu ruku raduje, ali i unespokoji, gotovo plaši uspjeh njihove djece.

"Da, jer nije stvar u uspjehu već u potrebitosti, osjećaju da

Roditeljski izbori u ovoj su drami teški, ali i očekivani. Staju na stranu djeteta kojemu je najpotrebnija pomoć

prestaju biti potrebni tom djetetu. Kad se djeca emancipiraju, to je trenutak i za roditelje da se emancipiraju od svoje djece. Ali, mislim da se često događa da mama i tata ne znaju drugačije negoli ostati sveprisutni roditelji.

Naravno da će oni zauvijek biti roditelji i da će ti odrasli ljudi zauvijek biti njihova djeca, ali neka ovisnost i doza potrebitosti prestaje. To je klackalica na kojoj se mnogi ne snađu.

Nastaju frustracije koje često i prešućujemo jer se volimo, ali tu je prostor za sukobe. Jako često emancipacije i idu kroz sukobe.

Često se ljudi osamostale, ali se ne oslobode, a bude obrnuto. Ta odrasla djeca fizički odu, postanu i ekonomski nezavisni, ali ne postanu sami sebi uporište, oni sebe gledaju kroz oči svojih roditelja, zrcale svoj identitet tako da zadovoljavaju roditelje do krajnjih granica. Često i vlastite uspjehe, ono što postignu u životu, gledaju u odnosu na roditelje, a ne u odnosu na sebe, često i životne izbore rade tako da zadovolje roditelje." □